

Eettinen pätkinä

Alaikäisen puolesta asiointi apteekissa – toimiko apteekki oikein?

Kysymys: Apteekissa minulle ei suostuttu myymään angiinaan sairastuneelle lapselleni määrättyä antibioottia, koska minulla ei ollut mukana hänen Kela-korttiaan. Toimittiinko apteekissa oikein? Muut apteekit katsovat koneelta aikaisemmat asioinnit, tekevät täsmäkysymyksiä ja pyytävät henkilötunnuksen ja sitten toimittavat lääkkeen. Minua palvellut farmaseutti ei yrittänyt edes selvittää, olemmeko ennen asioineet heillä. Mielestäni ei ole oikein jättää kipeää lasta ilman antibioottikuuria.

Vastaus: Apteekki vastaa asiakkaan tai tämän puolesta asioivan henkilön luotettavasta tunnistamisesta. Säädösten pohjalta on luotu toimintamalli, jonka mukaan oikeus lääkkeen noutamiseen osoitetaan 1) potilasohjeella, 2) potilaan Kela-kortilla tai 3) jollakin muulla luotettavalla tavalla. Muuksi luotettavaksi tavaksi on määriteltä esimerkiksi potilaan henkilökortti, passi tai ajokortti.

Kyseisessä tapauksessa farmaseutti on pyrkinyt toimimaan tarkasti säädösten mukaisesti, kun huoltajan mukana ei ole ollut lapsen Kela-korttia tai lääkärin antamaa potilasohjetta. Tämä on kuitenkin johtanut siihen, että lapsi ei ole saanut hänelle akuuttiin tarpeeseen määrättyä antibioottia.

Lapsi ei ole saanut hänelle akuuttiin tarpeeseen määrättyä antibioottia.

Eettisen ohjeen nro II mukaan apteekkihenkilökunta toimii ammatillisen osaamisen ja kokemuksen tuoman asiantuntemuksen avulla asiakkaan parhaaksi. Olisi ollut toivottavaa ja suositeltavaa käyttää tapauksessa tilannekohtaista harkintaa niin, että apteekissa olisi pystytty varmistamaan osto-oikeus lainsäädännön mahdollistamalla ”muulla tavalla”, vaikka tätä nimenomaista tapaa ei olisi säädöksissä ja toimintamallissa erikseen esimerkkinä mainittu (esimerkiksi aiemman asioinnin, henkilötunnuksen ja lääkkeen ja lääkärin tietojen avulla). Sähköisen reseptin lokitietoihin on mahdollista kirjata syy, miksi lapsen tietoihin on menty (esimerkiksi ”äiti on tullut hakemaan lapsen antibioottia”).

Kysymyksessä kuvattuun ongelmaan tulee tänä vuonna merkittävä parannus huoltajuustietoon pohjautuvan valtuutuksen käyttöönoton myötä. Nykytilanteen vallitessa asia olisi ratkennut niin, että huoltaja olisi tunnistettu (passista, henkilökortista, ajokortista), jonka jälkeen apteekki olisi hakenut huoltajuustiedon Suomi.fi-valtuuksien kautta väestötietojärjestelmän tietokannasta. Tämä menettely mahdollistaa alaikäisen huoltajalle oikeuden hakea lapsen lääke apteekista ilman lapsen omaa Kela-korttia tai potilasohjetta.

Herättikö kannanotto ajatuksia tai mielipiteitä? Lähetä postia neuvottelukunnalle.

Ammattieettiselle neuvottelukunnalle voi lähettää kannanotto-pyyntöjä apteekkitoimintaan liittyvistä eettisistä kysymyksistä: johanna.salimaki@apteekkariliitto.fi. Neuvottelukuntaan kuuluvat TT, yliopistonlehtori **Janne Nikkinen** (puheenjohtaja), farmaseuttinen johtaja **Charlotta Sandler** (pääsihteeri), asiantuntijaproviisori **Johanna Salimäki** (sihteeri), apteekkari **Sari Eerikäinen**, apteekkari **Jarkko Suvinen**, proviisori **Satu Rauhala** ja farmaseutti **Kirsi Kotokorpi**.

Neulan myyminen alaikäiselle

Kysymys: Voiko alaikäiselle myydä neulan lävistystarkoitukseen ilman vanhemman suostumusta?

Vastaus: Ammattieettinen neuvottelukunta on vuonna 2006 julkaissut kannanoton ”Lapset ja nuoret apteekin asiakkaina”, jossa todettiin, että apteekit voivat halutessaan rajoittaa lävistyksiin tarkoitettujen neulojen myyntiä alaikäisille ja esimerkiksi edellyttää vanhempien mukanaoloa neulojen ostotilanteessa. Kannanotossa ehdotettiin, että apteekkeissa mietittäisiin etukäteen toimintatavat alaikäisten apteekkiasioinnin erityistilanteisiin liittyen. Tämä on edelleen kannatettava periaate.

Kuitenkin jokainen nuori asiakas tulee kohdata yksilönä ja punnita tilannekohtaisesti myymisen tai myymättä jättämisen hyödyt ja haitat. On arvokas asia, jos nuori luottaa apteekkihenkilökuntaan, uskaltaa kertoa rehellisesti, mihin aikoo pyytämänsä neulaa käyttää, ja ymmärtää steriilin neulan olevan parempi vaihtoehto kuin esimerkiksi hakaneula. Samalla aukeaa keskusteluyhteys, joka mahdollistaa neuvonnan ja sellaisten näkökulmien tarjoamisen, jotka saattavat vielä vaikuttaa nuoren haluun tehdä lävistys itse.

Nuorelta kannattaa selvittää, mitä hän on tekemässä, miksi hän ei teetä lävistystä ammattilaisella ja ovatko vanhemmat tietoisia nuoren aikeesta. Mitään säätelevää lakia ei ole ammatti-

laisten tekemille korvanlehti- tai muille lävistyksille, mutta lävistystudiot pyytävät yleensä huoltajan luvan eivätkä tee niitä alle 15–16-vuotiaille. Kieli-, nänni- tai genitaalilävistyksiä ei yleensä tehdä alle 18-vuotiaille. Kuluttajariitalautakunta on vuonna 2010 katsonut, että holhouslakiin perustuen 15-vuotias alaikäinen ei ole ollut pätevä tekemään sopimusta kielilävistyksestä ilman huoltajien suostumusta, ja suositellut elinkeinonharjoittajaa palauttamaan toimenpiteestä maksetun hinnan*.

Eettisen ohjeen nro IV mukaan farmaseuttinen henkilökunta voi ammatillisen harkinnan perusteella kieltäytyä myymästä asiakkaan pyytämää valmistetta, kun sen käyttö ei ole turvallista eikä terveydenhuollon tavoitteiden kannalta perusteltua. Harkinnassa huomioidaan nuoren ikä ja ajattelun kypsyytensä sekä arvio lävistyksen mahdollisesti aiheuttamasta terveyshaitasta. Nuoren harkinta kasvaa iän myötä, ja 15–16-vuotias on kykenevämpi harkintaan kuin 12–13-vuotias.

Jos käydyn keskustelun perusteella katsoo, ettei neulan myymiselle nuorelle ole sinänsä estettä, tulee hänelle kuitenkin antaa neuvontaa mahdollisista lävistykseen liittyvistä riskeistä ja hygienian merkityksestä toimintansa tueksi. Ensisijaisesti kannattaa aina suositella, että lävistyksen tekisi ammattilainen.

*bit.ly/kuluttaja_esimerkki

ISODENT FLUOR

Uusi hoitava suuvesisuihke antaa tehokasta suojaa hampaiden reikiintymistä vastaan, ehkäisee kariesta ja parantaa suun limakalvojen hyvinvointia.

Sisältää **0,15% fluoria** joka auttaa suojaamaan hampaitasi reikiintymiseltä. Xylitolin ja erytritolin tehokas yhdistelmä antaa lisäsuojaa kariesta vastaan. Tuotteen sisältämät luonnaiset yrttiuutteet edistävät suusi terveyttä ja puolukka toimii luonnollisena säilöntäaineena.

Tulossa myyntiin 01/2019!

Tyrniuute auttaa pitämään suun limakalvot kosteina sekä parantaa niiden regenerointikykyä.

KEHITETTY ERITYISESTI KIINTEÄÄ OIKOMISKOJETTA KÄYTTÄVILLE.

AUTTAA LÄÄKITYKSEN AIHEUTTAMAAN SUUN KUIVUMISEEN.

RAIKASTAA HENGITYKSEN. MIETO, LUONNOLLINEN MAKU.